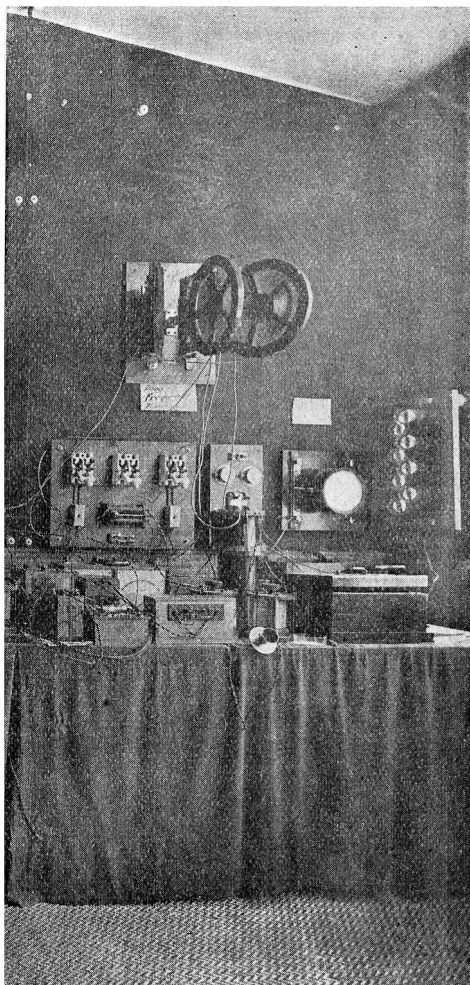

TIEN JAAR OMROEP IN NEDERLAND

De telefoniezender in de toonkamer der N.V. Ned. Radio-Industrie, directeur de heer A. Steringa Idzerda, op de Jaarbeurs te Utrecht in Maart 1919.

Dinsdag 19 Maart a.s. is het tien jaar geleden, dat op de Jaarbeurs te Utrecht voor het eerst in Nederland een draadloze telefoonverbinding werd gedemonstreerd tusschen de stands der NV. Nederlandsche Radio Industrie en der NV. Philips' Gloeilampenfabrieken.

In dien tijd bestond de N.V. Philips' Radio nog niet; de Nederlandsche Radio Industrie bestaat op dit oogenblik niet meer, doch is omgezet in de NV. Idzerda Radio, welke leider dezelfde is, die in 1919 met de Philipsingenieurs pionierswerk deed in de richting van den Omroep, welke zich uit dit bescheiden begin heeft ontwikkeld en waarmede Nederland geheel Europa is voor geweest.

Het lijkt ons wel de moeite waard, hier even een terugblik te werpen op dat eerste begin van hetgeen thans een onmisbaar stuk van onze hedendaagsche cultuur is geworden. Van de honderdduizenden, die nu elken dag naar den Omroep luisteren, zijn er slechts heel weinigen, die zich realiseeren, dat daarvan tien jaar geleden nog niets bestond.

De radiotelefonie is opgekomen met de radiolampen en de met lampen werkende zenders. Nu dateeren de drie-electrodenlampen reeds van voor den wereldoorlog 1914-1918. Maar voor 1914 waren lampontvangers voor practisch gebruik nog een groote zeldzaamheid. Feitelijk waren zij noch in het commercieel verkeer, noch onder amateurs doorgedrongen. Tijdens den oorlog werden zij door de militaire radiodiensten eigenlijk pas tot ontwikkeling gebracht. Zoo ook de lampzenders.

In Nederland waren het ook de militaire radiodiensten, die het monopolie in handen hadden van zeer geheime proeven met lampen, welke voor die diensten vervaardigd werden door de fabriek "Holland" te Utrecht.

Eerst in het voorjaar van 1918, tijdens de radiotentoonstelling der N. V. V. R. in den Dierentuin te den Haag, bracht de fa. Bal uit Breda in nog gering aantal radiolampen in algemeenen omloop. Het duurde wel eens drie of vier weken, alvorens zoo'n lamp, die men bestelde, geleverd werd. Dit in aanmerking nemende, kan men zeggen, dat de prijs van tien gulden tegenover de huidige prijzen niet eens geweldig was.

Kort daarna kwamen door samenwerking van de Philips' Gloeilampenfabrieken met ingenieur Idzerda de Philips Idz.-buislampen in den handel. En te Eindhoven begon nu ook de ontwikkeling van zendlampen. Tien watt plaatenergie was voorloopig het maximum.

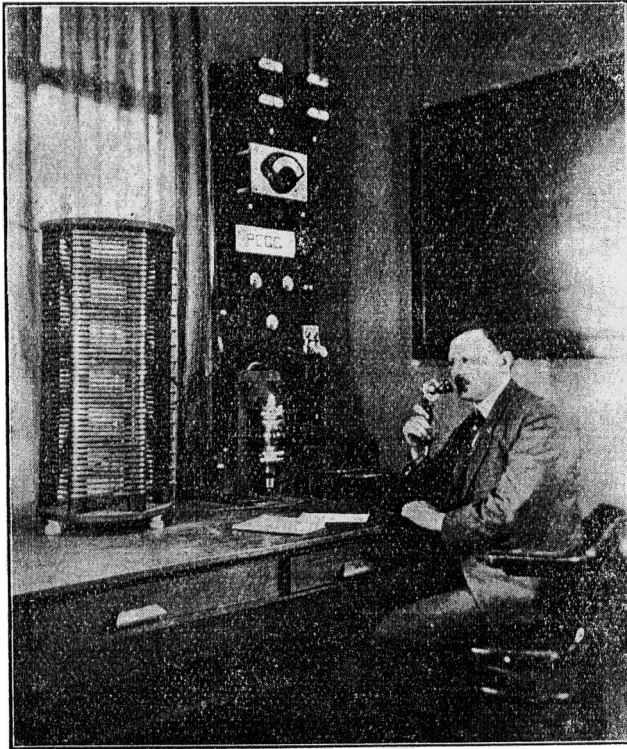
Zoo was het plan opgekomen om ter jaarbeurs radiotelefonie te demonstreeren. Den 22sten Februari werd, op een aanvraag van den 7den aan den minister van Waterstaat, om proeven te mogen nemen, gunstig beschikt. En den 19den Maart 1919 hadden inderdaad kruisgesprekken plaats tusschen de op twee verschillende Utrechtsche pleinen opgeslagen toonkamers van Philips en Idzerda.

Wij reproduceeren hier een foto van den zender der Ned. Radio Industrie, werkende met twee parallel geschakelde 10 watt zendlampen in buisvorm, gevoed door een aggregaat, bestaande uit een 1 phasemotor, gekoppeld met een overgewikkelden ventilator, die op het geweldige toerental van 6000 moest loopen om 1000 Volt spanning te geven. De golflengte bedroeg tusschen 700 en 1100 meter, verschillend voor de twee stations.

In Utrecht heeft in die dagen menig amateur op zijn gewonen kristalontvanger het spreken gehoord en getracht, de drie verschillende melodieën van een op de microfoon gelegd speeldooze van elkaar te leeren onderscheiden.

Maar een kleine sensatie was het, toen de heer Ridderhof, nu firmant der bekende fa. Ridderhof en van Dijk te Zeist, toenmaals wonende te IJsselstein, op de Jaarbeurs het bericht bracht, dat hij met zijn lamptoestel ook op dien grooteren afstand de stemmen had kunnen verstaan! Dat leidde tot een afspraak, volgens welke de twee stations te Utrecht ook gedurende eenige avonduren zouden werken, opdat wij te den Haag zouden kunnen probeeren, ze eveneens te ontvangen. Dat gelukte.

Nu moet men daar niet gering over denken! Als ontvanger stond een groote glijspoel ter beschikking met een enkele detectorlamp in spaarterugkoppeling en twee gevoelige stellen hoofdtelefoons. Er waren duivelskunstenaarstalenten noodig om met die machine verstaanbare telefonie te ontvangen op een zoo

De heer Idzerda, de eerste „omroeper” in Nederland.

Dat de erkenning der waarde als nieuw cultuurinstituut nog niet dadelijk algemeen was, blijkt wel hieruit, dat aanvankelijk de dagbladen voor programma aankondigingen alleen hun advertentie-kolommen openstelden tegen volle betaling.

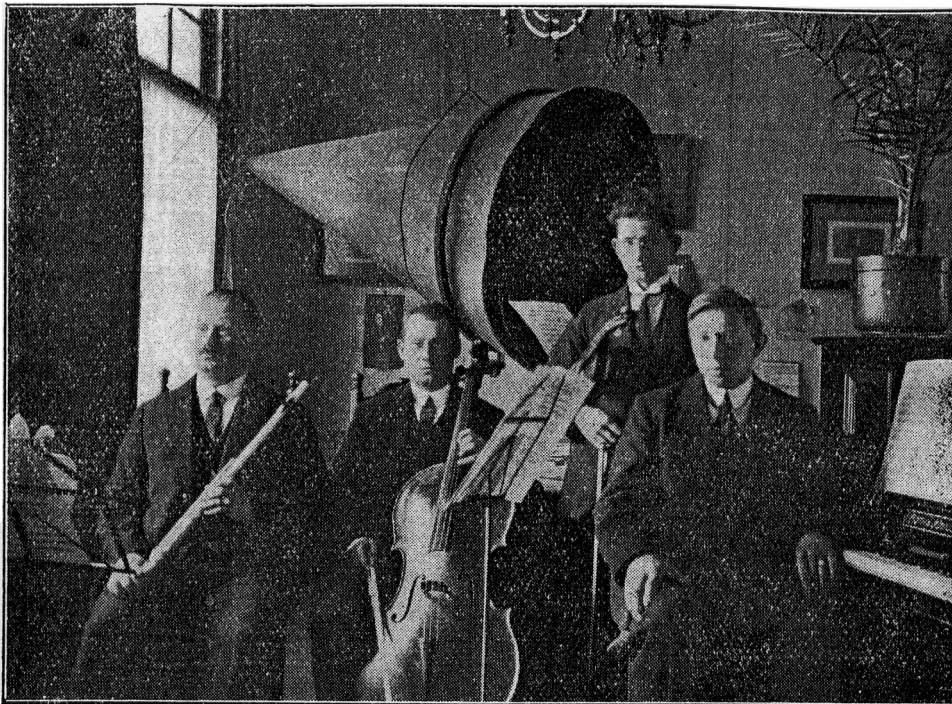
Er is trouwens technisch heel wat moeten gebeuren in die tien jaren om het mogelijk te maken, dat de omroep de plaats veroverde, dien hij thans kan innemen, opgebouwd op den in ons land geheel vrijwilligen steun van het publiek.

„korte” golflengte als 700 meter! Body-effect dat het ding had! Als men met ingehouden adem juist drie woorden had verstaan en dan zijn voet verzette, omdat het been was gaan slapen van de stijve houding, verdween in eens alles. Met wat oefening en goeden wil kwam een amateur uit die dagen over zulke kleinigheden echter wel heen. Ten slotte was het zelfs mogelijk, snel van den eenen zender op den anderen over te gaan.

Radiotelefonie had getoond, dat het een bruikbaar hulpmiddel was voor uitzendingen aan amateurs.

De heer Idzerda liet er als directeur der Ned. Radio Industrie geen gras over groeien om daar iets van te maken. Den 14 Augustus 1919 verkreeg hij machtiging tot het geregeld uitzenden van muziek en gesproken woord met zijn zender in de Beukstraat te den Haag, die de roepletters PCGG kreeg toegekend. Den 22sten Aug. hadden de officieele proeven plaats in verkeer met daartoe aangewezen militaire stations en Donderdag 6 November werd het eerste van een serie omroepprogramma's uitgezonden, die verder voorloopig elken Maandag- en Donderdagavond in den ether verschenen.

Ziedaar het relaas der geboorte van den omroep.

Het radiostrijkje van PCGG. Bij de uitzendingen werden nog gewone koolmicrofoons gebruikt en vele proeven werden gedaan om met groote geluidstrechters de geluidstrillingen der verschillende instrumenten naar de kleine microfoon te leiden.

Helaas zit aan de omroephistorie der latere jaren ook heel wat onvrede en strijd vast, gevolg van allerlei pogingen om den luisteraar zijn zelfbestemmingrecht te ontfutselen en voor dat zelfbestemmingrecht normen in de plaats te stellen, die volkomen kunstmatig en gefantaseerd zijn. Laat er ons het beste van hopen.

Radio-Expres nr. 11 d.d. 15 Maart 1929